

Izbija vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXXIV. Cena lista je \$6.00 Entered as second-class matter January 16, 1932, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., TOREK, 23. JUNIJA (JUNE 23), 1942 Subscription \$6.00 Yearly ŠTEV.—NUMBER 123

Acceptance for mailing at special rate postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Roosevelt zagotovil vojaško pomoč Rusiji

Razgovori s premierjem Churchillom o ustanovitvi nove fronte se nadaljujejo.—Osiščne čete začele prodirati proti Egiptu po okupaciji Tobruka. Moskva priznala, da so Nemci prebili trdnjavo črto pri Sevastopolu. Grška podmornica potopila tri italijanske vojaške transporte

New York, 23. jun.—Harry Hopkins, Rooseveltov zaupnik in svetovalec, je na masnem shodu v Madison Square Gardnu, kate-rega je sklicala organizacija za pomoč Rusiji, zagotovil poslušalce v imenu predsednika, "da bo ameriška oborožena sila začela napadati ob pravem času ter skrbela, da ruske bojne črte ne bodo zdrobljene."

Shoda se je udeležilo 22,000 ljudi, katerim je Hopkins dal Rooseveltovo osebno zagotovilo, da bo Amerika nudila vso mogočo pomoč Rusiji. "Vprašal sem predsednika, ali ima kakšno poslanico za ljudi, ki so zbrani na tem shodu," je rekel Hopkins. "Njegov odgovor je bil: 'Povejte jim, da bo Amerika dala vojaško pomoč Rusiji. Naša oborožena sila bo udarila ob pravem času.'"

Na tem shodu je govoril tudi Maksim Litvinov, sovjetski poslanik. On je naglašal potrebo hitre akcije in mobilizacije velikih armad za boj proti osiščni oboroženi sili, kar bo zajamčilo zmago združenim narodom.

Washington, D. C., 23. jun.—Predsednik Roosevelt in angleški premier Winston Churchill sta sinoči povedala, da je glavni cilj njihovih razgovorov hitra in maksimalna koncentracija zavestne oborožene sile, da bo tako lahko udarila po sovražniku. Podala sta skupno izjavo, v kateri pravita, da bo vsa razpoložljiva sila mobilizirana za udarec, ki bo stri osišče. Izjava tudi naglašala, da se razgovori nadaljujejo.

Moskva, 22. jun.—Tu so danes priznali, da so Nemci prebili trdnjavo črto okrog Sevastopola, ruske mornarične baze na Krimu ob Črnem morju, toda plačati so morali visoko ceno. Pet nemških vojaških divizij in dve rumunski je bilo zdrobljenih v bitki z ruskimi brambovci. To pomeni, da je padlo okrog 100,000 nemških in rumunskih vojakov.

Ljute bitke so v teku na fronti pri Harkovu, ukrajinskem industrijskem središču, ki leži 400 milj severno od Sevastopola. V enem sektorju te fronte so Rusi razbili čez sto nemških tankov. V spopadih v zraku v zadnjih dneh so ruski letalci sestrelili 264 nemških bombnikov, sami pa so izgubili 103 letala.

Naznanilo, da so Nemci prebili trdnjavo črto pri Sevastopolu je sledilo poročilo, da je Hitler vrgel sveže divizije v napade.

Berlin, 22. jun.—Vrhovno poveljstvo trdi, da so nemške čete okupirale vse utrbe na severni strani Sevastopola in odbile sovjetske protinapade. Med temi so Leninove utrbe. Poveljstvo je napovedalo, da bo sovjetska mornarična baza kmalu v nemških rokah.

Kairo, Egipt, 22. jun.—Drugo osiščno obleganje Tobruka je bilo včeraj nepričakovano zaključeno z zavzetjem te strategične trdnjave v Libiji ob Sredozemskem morju. Osiščne armade pod poveljstvom feldmaršala Erwina Rommela so začele po okupaciji prodirati naprej proti egiptski meji.

Britiki vojaški krogi v Kairu so priznali, da so osiščne čete zasledile tudi Bir el Gobi, strategično mesto v libijski puščavi, in Bardijo, ki je oddaljena samo osem milj od egiptске meje.

Proslave slovan-skega dneva

Demonstracije solidarnosti proti osišču

Chicago, 22. jun.—Na milijone Slovanov je včeraj proslavljalo slovanški dan v ameriških industrijskih središčih in s tem demonstriralo svojo solidarnost proti osišču. Teh so se udeležili Čehi, Poljaki, Rusi, Slovaki, Hrvatje in Slovenci.

V Milwaukeeju se je zbralo na masnem shodu 15,000 ameriških Slovanov in zagotovilo podporo ameriškim vojnim naporom. Shodu je predsedoval pomolni distriktni pravdnik F. E. Gregorski. Kot govornika sta nastopila med drugimi Anthony Czarniecki iz Chicaga, bivši načelnik carinskega urada, in John A. Zvetina, profesor na univerzi Loyola.

Leo Krzycki, predsednik Ameriško-slovanškega kongresa in podpredsednik oblačilne unije Amalgamated Clothing Workers, je govoril na shodu v Detroitu. On je v svojem govoru naglašal, da bo 15,000,000 Američanov slovanškega porekla napelo vse sile za zdrobitev Hitlerja in nacizma. Slovanški shodi so se vršili v več drugih ameriških mestih. Čikaški Slovani bodo imeli shod v Soldiers Fieldu 19. julija.

Jugoslovanski kralj došel v Ameriko

Washington, D. C., 22. jun.—Jugoslovanski kralj Peter je došel z letalom v Washington iz Londona. Z njim vred je prišel zunanji minister M. Ninčić. Kralj in zunanji minister bosta imela razgovore s predsednikom Rooseveltom o borbi četnikov proti osiščni okupacijski armadi in možnost, da bo obisku sledil podpis dogovora med Jugoslavijo in Ameriko glede povojne kooperacije med državama.

Danski parnik potopljen na Baltiku

Stockholm, Švedska, 22. jun.—Danski parnik Orion je bil torpediran in potopljen po podmornici, katere identiteta še ni ugotovljena, na Baltiku nedaleč stran od Wisbyja, švedske luke. Eden član posadke je bil ubit.

DOTOK AMERIŠKEGA OROŽJA V RUSIJO SE POVEČA

Državni tajnik Hull hvaleli junaštvo sovjetskih čet

OBLETNICA NAPADA NA RUSIJO

Washington, D. C., 22. jun.—Državni tajnik Cordell Hull je na predvečer prve obletnice Hitlerjevega napada na Rusijo zagotovil sovjetsko vlado, "da bo dotok ameriškega orožja v Rusijo stalno naraščal, dokler ne zmaga."

Hull je v posebni noti, katero je naslovil V. M. Molotovu, sovjetskemu zunanjemu komisarju, napovedal, da bodo agresorji pred koncem nadaljnega leta te vojne spoznali, da se ni mogoče izogniti posledicam činov, ki so jih izvršili in so prinesli trpljenje in razdejanje človeštvu. On je tudi čestital sovjetskom na uspešni obrambi proti brutalni agresiji nacistične Nemčije, pohvalil junaštvo ruskih vojakov in naglašal, da je Rusija preprečila izvedbo osvojevalnih načrtov sovražnika. Dalje je rekel, da tudi Ameriki grozi agresija, toda to je ne bo odvrnilo od dajanja pomoči Rusiji, svoji zaveznici v tej vojni. Ameriške industrije bodo skrbjele, da Rusija dobi orožje, ki ga potrebuje v borbi proti Hitlerjevimi armadam, dokler ne zmaga. Sovražniki bodo spoznali, da so se zmotili, ko so podcenjevali odločnost in sposobnost mirolojubnih narodov.

Molk še vedno zakriva razgovore med predsednikom Rooseveltom in angleškim premierjem Churchillom, ki je s člani armadnega štaba došel v Washington zadnji četrtek. Časnikarji, ki bi radi izvedeli potek razgovorov, so bili informirani, da bo podana zadevna izjava po zaključanju diskuzije.

Preiskava proti Zillerju obnovljena

Bloomington, Ill., 22. jun.—Okrajna veleporota je danes obnovila preiskavo proti Geo. W. Zillerju, ki je obdožen, da je prodajal dela delavcem pri konstrukciji vladne orožne tovarne pri Wilmingtonu in denar spravil v svoj žep. Ziller bo moral nastopiti pred veleporoto ta teden.

letom pomeni preokret v drugi svetovni vojni.

Kalinin se je zahvalil Ameriki in Veliki Britaniji za pomoč in naglašal, da Nemci ne morejo obnoviti masnih napadov od Arktika do Črnega morja.

Domače vesti

Dr. Furlan v La Sallu

Chicago.—Dr. Boris Furlan, profesor prava, je bil glavni govornik na prireditvi lokalnega pomožnega odbora v La Sallu zadnje nedelje popoldne namesto ministra Snoja, ki ni mogel priti. Govorila sta tudi Vincent Cankar in Jos. Zalar. S Furlanom je prišel tudi njegov 16-letni sin Aljoša, ki pa je ostal v Chicagu. Nazaj grede v New York sta se dr. Furlan in sin ustavila v Clevelandu.

Iz Pennsylvanije

Burgettstown, Pa.—Dne 16. t. m. je tukaj umrla Frances Terbižan, stara 58 let in doma od Sv. Lenarta. V Ameriki je bila 36 let in zapuščala tri sinove, štiri hčere, brata in sestro. Bila je članica društva 287 SNPJ.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Dne 19. junija je umrl pionir Anton Jalovec, star 74 let in rojen v Malem Mrštevem na Dolenskem, po domače Jakšketov. V Ameriko je prišel pred 50 leti in svoječasnno je vodil gostilno. Tu zapuščala ženo in sina.—Antonija Tomle je bila pobita pri avtni nesreči in se nahaja v bolnišnici.

Fitzpatrick spet izvoljen za predsednika federacije

Chicago, 22. jun.—John Fitzpatrick je bil ponovno izvoljen za predsednika Čikaške delavske federacije. On je član kovške unije in znan kot sovražnik raketirjev v unijah. Fitzpatrick je predsednik federacije že 35 let.

Ceška padalca umorila Heydricha

Berlin, 22. jun.—Heinrich Himmler, načelnik Gestapa, nacistične tajne policije, je dejal, da sta bivša češka kaprola umorila Reinharda Heydricha, podnačelnika Gestapa. Čeha sta se spuščala na tla s padalom z britskega bombnika v bližini Pilzna. Himmler je dejal, da sta prišla tja z edinim namenom, da ubijeta Heydricha. Oba sta bila zadnji teden ustreljena v neki cerkvi v Pragi, v kateri sta se skrivala, "ker sta se upirala aretaciji."

Nova čistka odrejena v nacijski Nemčiji

Napad na zapadno obrežje odvrnjen

Vojni tajnik napovedal nove zmage

Washington, D. C., 22. jun.—"Nevarnost napadov na zapadno obrežje je minila kot posledica porazov japonske bojne mornarice v bitkah pri Midwayju in Aleutskih otokih," je dejal vojni tajnik Henry L. Stimson na konferenci s časnikarji. On je naglašal, da detajli ameriških zmag še niso znani, gotovo pa je, da je japonska bojna mornarica dobila strahovite udarce.

Stimson je rekel, da ameriški letalnosci še krožijo po Pacifiku in zasledujejo japonske bojne ladje. Veliko števil ameriških letalcev se še ni vrnilo v oporišča. Vojni tajnik ni hotel povedati, ali se bitke pri Aleutskih otokih nadaljujejo, priznal pa je izkrcanje japonskih čet v nekaterih krajih teh otokov.

Prej je Stimson naznanil, da bodo vojaški častniki, ki upravljajo čas v Washingtonu, poslani v aktivno službo. "V Washingtonu je preveč vojaških častnikov," je dejal. "Skrbeli bomo, da v bodočnosti ostanemo v Washingtonu le večaki, katerih navzočnost je potrebna."

Ceška padalca umorila Heydricha

Berlin, 22. jun.—Heinrich Himmler, načelnik Gestapa, nacistične tajne policije, je dejal, da sta bivša češka kaprola umorila Reinharda Heydricha, podnačelnika Gestapa. Čeha sta se spuščala na tla s padalom z britskega bombnika v bližini Pilzna. Himmler je dejal, da sta prišla tja z edinim namenom, da ubijeta Heydricha. Oba sta bila zadnji teden ustreljena v neki cerkvi v Pragi, v kateri sta se skrivala, "ker sta se upirala aretaciji."

Australske unije obljubile podporo vladi

Melbourne, Avstralija, 22. jun.—Delegatje na konvenciji delavskih unij, ki imajo skoro milijon članov, so sprejeli resolucijo, da bodo podpirali vlado premierja Curtina, njene vojne napore in skrbeli, da se produkcija vojnega materiala zviša na najvišjo možno stopnjo.

Hrvatje stopajo v četniško armado

Bern, 25. aprila (JIC).—Švicarski tisk priobčuje poročilo družbe Telegraph Exchange, iz katerega je razvidno, da je vojska generala Mihajloviča, ki šteje 200,000 mož, dobro založena z orožjem, da se borbe nadaljujejo in da hrvatski kmetje, ki se hočejo izogniti mobilizaciji za vojno proti Rusiji, pristopajo k vojski generala Draže Mihajloviča.

Nemčija izgubila 1,500,000 vojakov v Rusiji

London, 22. jun.—Tu sodijo, da je Nemčija izgubila najmanj 1,500,000 vojakov v bitkah z Rusi od začetka vojne. Število vključuje ubite, ranjene in ujetje vojake. Ruske izgube niso znane, toda domneva je, da prekašajo nemške.

Likvidacija upornih in nezadovoljnih elementov

POSEBNA SODIŠČA USTANOVLJENA

London, 22. jun.—Vse osebe v nemški državi, ki v vseh ozirih ne podpirajo vojnih naporov, so lene in neodgovorne, bodo likvidirane v čistki, ki se je začela na Dunaju in bo raztegnjena na vse pokrajine. Notranjo čistko je naznanila uradna časnikarska agentura DNB na berlinski radiopostaji.

"Izločitev elementov, ki podžigajo nepokoj in nezadovoljnost, je važna zadeva zlasti v vojnem času," se glasi naznanilo. "Na vrsto pridejo vsi protisocialni elementje, ki so v stalnem konfliktu s policijo in drugimi avtoritetami."

Nadaljnje, ki nočejo delati in so breme občinam, bo "reformirala" nacijska tajna policija. Vsi, ki ne skrbijo za svoje otroke, jih ne vzgajajo za dobre državljane, so pijanci in nimajo čute odgovornosti, bodo poslani v delavstva taborišča in dohodne ustanove. V to kategorijo spadajo umobolni in osebe s podedovanimi boleznimi.

Dasi je vsak odpor proti nacijem strogo kaznuje, je radijsko naznanilo DNB dokaz, da se bo kampanja proti nasprotnikom nacijskega režima poostri-la. Nacijska stranka sama bo v vseh stučajih prosekutor in sodnik.

Naznanilo dostavlja, da so bila že ustanovljena posebna pokrajinska sodišča, ki bodo izrekli kazni. Ta bodo tudi odločala, ali bodo uporniki, lenuhi in drugi protisocialni elementje ustreljeni, poslani v zapor ali pa v koncentracijska taborišča. Češka vlada v izgnanstvu v Londonu je prejela poročila, da je bilo več Čehov ustreljenih kot pa so poročali naciji v krvavi čistki, ki je bila odrejena po napadu na Reinharda Heydricha, podnačelnika Gestapa, nacistične tajne policije. Število onih, ki so jih naciji ustrelili, znaša več tisoč.

Ugibanja o ustanovitvi nove fronte

Padec Tobruka težak udarec Angliji

Washington, D. C., 22. jun.—Tajni razgovori med predsednikom Rooseveltom in angleškim premierjem Churchillom so postali važni zaradi pades Tobruka in kritičnega položaja, v katerem se nahaja britska oborožena sila v Afriki. V zvezi s temi razgovori so spet nastala ugibanja glede ustanovitve nove fronte v Evropi v tem letu.

Vprašanje, ali bo Churchillova vlada preživela udarec, ki je bil zadan britski armadi v Libiji, je prišlo na površje. Churchill in britski vojaški veščaki so trdili, da Angleži lahko držijo Tobruk v svojih rokah.

Gotovo je, da bodo morali zavezniki spet revidirati vojno strategijo. Možnost je, da Roosevelt in Churchill razpravljata o tej zadevi.

Clani kubanske vlade resignirali

Havana, Kuba, 22. jun.—Clani kubanske vlade so odstopili in premier Carlos Saladriges je potem izjavil, da so to storili z namenom, "da bo predsednik Fulgencio Batista lahko formiral nov kabinet."

Vse za zmago in demokracijo!

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Novotina za Združena države (lavori Chicago) in Kanada \$4.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt let; za Chicago in Clairo \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$4.00 per year, Chicago and Clairo \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Člani obiščejo po dogovoru. Rokopisi dopisov in pesniških člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (kratke povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošljateljcu le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts such as fiction, plays, poems, etc. will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Nezelo na vsa. Koz ino stik s lastni:
PROSVETA
2337-39 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Angleški delavci se pripravljajo

Delavska stranka na Angleškem je imela pred kratkim svojo letno konferenco, na kateri je ponovno odobrila svoje sodelovanje v koalicijski Churchillovi vladi in podaljšala za nadaljnje leto svoje "politično premirje" s konservativno in liberalno stranko, s katerima sodeluje v vladi.

Glade tega "političnega premirja"—dogovora, da za časa vojne ne bo splošnih volitev za novi parlament in tudi ne bo strankarskega tekmovanja za mandate v okrožjih, v katerih se morajo vrtili izredne volitve—je bilo precej debate na konferenci. Zelo močna manjšina je hotela, naj delavska stranka takoj odpravi to premirje in naj gre s svojimi kandidati v boj povsod, kjer koli se vrše volitve; pristaši tega predloga so argumentirali, da je med volilci vedno večja nezadovoljnost napram vladi zaradi nejasnosti mirovnih ciljev in zaradi drugih reči, toda voditelj delavske stranke, zlasti Herbert Morrison, so zmagali s svojim priporočilom, naj laboritje potrpé do konca vojne.

Bolj važno kot te debate o nujni taktiki je bilo poročilo vodstva delavske stranke glede programa delavske politike po vojni. To poročilo je bilo soglasno sprejeto.

Tukaj sledi nekaj izčrpkov tega poročila:
"Sedanja človeška družba, katera je brez načrta, ne more dati velikemu številu ljudi nobene pošne eksistence. . .
Zdaj je že na splošno priznано, da sedanje vojne nista povzročila le dva hudobna človeka, temveč je prišla iz okolčin, katere so pomogle tema dvema človekoma do oblasti. . . Na široko se širili mnenje, da razmere, ki so bile v stanju izzvati dve svetovni vojni v eni sami generaciji, morajo biti radikalno in čim prej izpremenjene. . .
Ta družba brez načrta je zakrivila propad demokracije v Nemčiji in Italiji, ker se je v glavnem brigala za motiv dobička v interesu lastnikov privatnega kapitala; to je bilo krivo, da sta Hitler in Mussolini imela proste roke v času, ko bi bile njune nakane lahko šé preprečene. . .
Privatni imperiji privilegija, bodisi privilegija v olju ali strelivu, bodisi v zemlji ali rudninah, bodisi v električni sili ali sredstvih transportacije, so že nešteto krat pokazali, da so vedno pripravljeni potlačiti demokracijo doma in porušiti mir v inozemstvu. . .
Delavska stranka zdaj predlaga, da mi kot narod priznamo dejstvo, da se je ta vojna v ekonomskem in socialnem smislu že prelevila v revolucijo, ki je tako velikega pomena, kakor je bila ona, ki je nadomestila fevdalizem s kapitalizmom. Po vsem svetu je dovolj dokazov, da je ta revolucija naredila globok učinek na ljudi v splošnem; naše centralno vprašanje zdaj je, da odkrijemo obliko te revolucije, njene prave institucije, in če je le mogoče, da izvršimo to odkritje spozumno in brez kakšnega nasilnega konflikta. . .
Delavska stranka predlaga, da se naša družba takoj začne prilagodevati vsem možnostim demokratičnega življenja. Vojna nas je naučila, da se mora anarhija privatne gospodarske konkurence umakniti načrtni ekonomiji pod kontrolo države. Ta nauk je prav tako važen za mir, kakor je bil važen za vojno. . .
Zato delavska stranka predlaga, da država prevzame v svojo posest in svoj obrat vse glavne instrumente produkcije. Moč teh instrumentov nad milijoni človeških življenj je prevelika in prenevarna, da bi šé nadalje ostala v privatnih rokah. Podržavljenje teh instrumentov produkcije šé ne pomeni zla regulatorne birokracije; na eni strani pomeni, da mora tehnični strokovnjak imeti svoje mesto v upravi gospodarskih zadev, na drugi strani pa pomeni, da mora uprava biti v rokah sposobnih in izkušenih delavcev. . .
Tako se v glavnih točkah glasi izjava delavske stranke v Angliji.
Izjava na kratko pomeni, naj Anglija prizna, da je današnja vojna hkratu ekonomsko-socialna revolucija in naj takoj podrži vse glavne industrije, električno silo in vsa sredstva transportacije. . .
Upajmo, da se angleška delavska stranka ne bo ukanila, ko pravi, da državna posest in kontrola šé ne pomenita zla birokracije—ampak vsi poskusi državnega kapitalizma oziroma državnega socializma v praksi do danes so rezultirali v najgnusnejši birokraciji, katera je zatila vso demokracijo in ubogi delavec je prišel z dežja pod kap!—
V centralni politični kontroli gospodarstva ni nobenih izgledov za ekonomsko demokracijo. Ta je mogoča le v kooperativnem gospodarstvu, kjer so delavci sami lastniki in upravitelji. . .
Toda kooperativno gospodarstvo se lahko razvije iz državnega kapitalizma, če je ta politično demokratičen. Glavno je, da država—ki je edina sposobna za to—razlasi privatne kapitaliste. Ko je enkrat to izvršeno, je vse drugo lahko, samo če je dovolj dobre volje in zdrave pameti. . .
Angleški delavci se pripravljajo za veliko povojno dobo in dobro se pripravljajo. Če se ta ekonomsko-socialni preobrat izvrši kmalu na Angleškem, bo to brez dvoma imelo dalekosežne posledice tudi na kontinentu Evrope. . .
Evropa bo po vojni karala gola ekonomska rebra. Privatni kapitalizem je tamkaj že danes uničen. Če bo dovolj zrele socialne zavesti, razumevanja in sloge, ne bo organiziranje novega gospodarstva Evrope tako težko delo. . .
Kaj pa v Ameriki?—

Glasovi iz naselbin

Nekaj o Gorjanskem in obliki Peoria, Ill.—Že večkrat sem videl v Prosveti opombe, da bi kdó opisal Gorjanec. Bom torej jaz poskusil to srečo, kajti sem prav blizu Gorjanskega hriba in njegove podružnice sv. Miklavža. Sploh sem se rodil pod vnožjem tega hriba, na njem pa nje ne pasel, kajti tam je sama bukovina in dosti žire, ki je bolj redilna za prašiče kakor pa koruza.

Naj omenim, da je to največji hrib na Dolenskem, oziroma v šentjernejški fari, s katerega je res krasen razgled. Pri sv. Miklavžu je žegnanje takrat, ko so češnje zrele. Na vrhu je lepa ravnina in tudi lepe košenine. Pri podružnici je hiša in hram, kjer imajo spravljene razne stvari. Tam je vdolana tudi velika starokrajska peč. Karih 15 minut hoda od cerkve je "morostina", kot pravijo, ali jezero.

O tem jezeru sem slišal tole zgodbo, o kateri pa ne vem, če je le pravljica ali je tudi kaj resnice na njej. Pravljica se glasi, da je nekoč neko dekle gnalo par volov na semenj na Hrvaško. Ker sta bila vola ženja, sta planila k jezeru, da se napijeta čiste vode. Ker pa je dekle slišalo, da tišto jezero "nima dna", je držala vole nazaj, toda se je vse skupaj pogreznilo v jezero, voli in dekle.

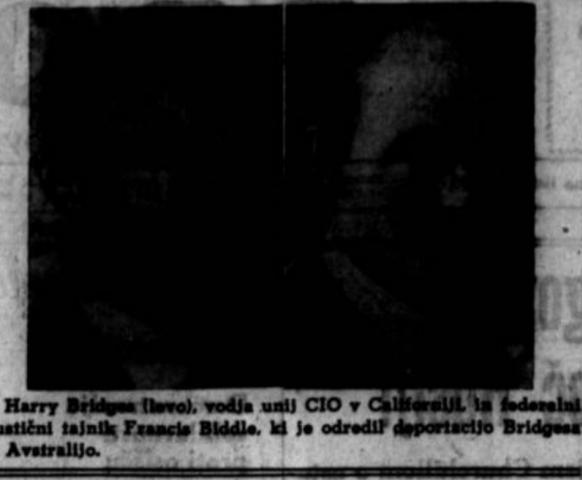
Malo naprej je tudi cerkev sv. Jere. Sploh sta bili tam dve cerkvi: ena pravoslavna, druga katoliška. Že takrat, v moji mladosti, so bile same razvaline in oblast je prepovedala vsake ceremonije.

Tam je bilo tudi nekako zbirališče "Kranjcev" in Hrvatov, katerim smo mi rekli Vlahi. Kranjci so radi gledali hrvaške devojke, Vlahi pa kranjake cvetke. In tako je bil med fanti obeh skupin zmeraj tepež.

Od tam se tudi vidi, kakšna je zemlja. Pokrajnina hribovita in valovita, raste le grmovje in brinjne in pasejo se same kože in kostruni. Kraj izgleda strašno pust.

Prej sem omenil, da sem po Gorjanskem hribu pasel svinje. Imel sem kakih sto glav. Blizu cerkve sv. Miklavža so bili svinjnaki, kjer so svinje prenočevale. Zjutraj, ko se je zdanilo, sem jih vedno spustil. Šle so na vse strani kot zverine in pričele rilit po listju za žitom. S sabo sem imel vedno sekiró, ker so rekli, da so tam volkovi. Ko nekega dne hodim sem pa tja, zaslišim cviljenje srednje velikega prašiča. Letim na dotično mesto, da vidim, kaj je. Na tisto mesto so letele tudi stare svinje in me tudi prehitelo.

Tam sem potem videl vse kravo, ali svinj še ni bilo nikjer. Mislim, da jih je hudič podavil. Res so bili volkovi, ali so se zelo zmotili, kajti stare svinje so hujši od volkov. Proti večeru sem jih poklical in so prišle same v hlev in tudi prignale vse mladiče. Drugi dan jih zopet spustim in videl sem, kako je žival pametna. Vse starejšé svinje so se uvrstile ob kraju, na sredi pa so bili mladiči. Nič slabega se ni več pripetilo in nisem izgubil niti enega prašiča. Mislim, da so jih takrat volkovi dobili, kar jim je šlo.

Harry Bridges (levo), vođa uni CIO v California in federalni justični tajnik Francis Biddle, ki je odredil deportacijo Bridgesa v Avstralijo.

Naj omenim, da so gorjanski hribi imeniten kraj za letovišča, če bi bile tja speljane kakšne ceste. Ampak vrag je gor priti s kakšnim vozom. Še paš sem se večkrat peljal po zadnji plati kot pa šel po nogah.

Včasih je dobro malo pokritizirati, včasih pa tudi ne. So ljudje, katerim je deveta briga, če še kdo drugi živi ali ne. Svojo sebičnost kažejo s tem, ko pravijo: "Kdo je pa meni pomagal. . .". Smo pač lahko veselí, da živimo v tej svobodni deželi, kajti v starem kraju bi najbrže ne bili več med živimi.

Tudi naj omenim, da sta me obiskala Anton Hosta in njegova žena iz Clevelanda. Z mrs. Hosto sva skupaj prišla v to deželo leta 1904 nekako v sredi maja. Takrat je prišla tudi moja sestrčina Rezka Pavlenč, ki pa je zdavnaj počiva v ameriški grudi. Pustila je 10 mesecev stara sinčka, ki sedaj živi v Sharonu, Pa., kakor tudi njegov oče, stara korenina. Hostovima lepa hvala za obisk po tolikih letih. On je bratranec moje žene, njegovo deklško ime je Neža Virant, doma iz Čadraza pri St. Jerneju. Upam, da se še vidimo.

Frank Franko, 489.

Šolake počitnice in drugo

Elizabeth N. J.—Letos so tukajšnje šole prej končale kot druga leta v tem času. Iz srednje deklške šole je graduirala miss Anne Turk, dobro poznana dopisovalka Mladinskega lista, ki je tudi večkrat pisala za koncert in tudi večkrat dobila dolar nagrade. V šoli je bila pridna, za kar jo je tudi pohvalil profesor pri programu. Tri leta srednje šole ni izgubila niti enega dneva. Anne je rojena v Clevelandu in govori lepo slovensko.

Upam, da bomo z njo dobili dobro članico pri društvu 540 SNPJ, ko bo prestopila iz mladinskega v odrasli oddelek. Da bo zvesta članica, je že pokazala v šoli. Izpitni program je bil velik. Na odru je nastopilo 500 deklet, same muzikantinke. Programa sva se udeležili tudi jaz in mrs. Turk, menda edine Jugoslovankané med tisoči ljudmi. Anne ima že delo na inšurené officu.

Opozarjam naše člane in jih prosim v imenu prizadetih bratov in sester v starem kraju, naj vsakdo po svoji moči daruje za jugoslovanske reveže. Ne bodimo proti njim, marveč pomagajmo svojim bratom in sestram. Radi bi pomagali tudi svojim staršem, toda vemo, da po njihovih grobovih bije sovražna peta. Mogoče bodo še raz sponmenikov iztrgali njih ime, na bodo ga za iztrgali iz naših src, kakor tudi ne spomina na našo rodno grudo.

Člani, vsi bodite pripravljeni. Lahko darujete tudi pri tajniku J. Pasarihu, 723 Clarkson ave., in on bo denar poslal gl. predsedniku br. Cankarju. Kdor hitro da, dvakrat da. Družina Cipat iz Newarka gotovo ne bo izostala, kakor tudi ne Stefan Crne, mrs. in mr. M. Bratanich, mrs. in mr. Oblak, Henry Kolar, Anton Pevdirc, mrs. in mr. John Turk, mrs. in mr. Abrahamson. Bodimo usmiljeni in ravnajmo se po omih, ki so že darovali. Ne

amemo izostati, saj se tudi dobro zaslužiti. Odkar smo tukaj zadnji 13 let, smo imeli vedno zaslužek in smo dobro napredovali. Družina Skerl gotovo zasluži priznanje, ker imajo osem članov pri društvu in plačajo \$27 assessmeta na mesec. To je že lep denar. Zadnji mesec je mrs. Skerl pustila ves ta denar pred našimi vrati pod preprogo, ker ni bil nihče doma. Dobro, da sem ga jaz našel. Če bi ga bili našli sosedovi otroci, bi bili gotovo jedli sladole. Torej mrs. Skerl zaupa tudi moji preprogi.

Agnes Pasarič.

Še o dopisnikih in drugem

Cleveland.—V zadnjem dopislu o dopisnikih sem na prvem mestu imenoval ženski spol, to je sestro Pasarič. Danes sem pa skoraj na koncu, kajti moja lista dopisnikov in dopisovalk Prosvete je akoro izčrpana. Sicer pa smo čitatelji Prosvete in uredništvo lahko zadovoljni in skoraj ponosni na tako veliko število dopisnikov (obeh spolov), in to večinoma dobrih dopisnikov. Noben drugi slovenski list v Ameriki se ne more niti od daleč primerjati s tako lepim številom dopisnikov.

V mislih imam še nekaj starih korenin in dopisovalcev Prosvete: Na Jožeta Irmansa iz Akrona nikakor nisem pozabil—če bi, bi storil veliko napako. On sicer bolj poredkoma piše, toda kadar se oglasi, piše zelo zanimivo in delavsko zavedno. Obenem je on tudi zelo delaven in dober zagovornik naše SNPJ. Samo to je želeli, da bi se bolj pogostoma oglašil.

Iz Akrona bom šel daleč tja v Skalnaté gorovje, v državo Colorado, v tiste kraje, ki se jih najbolj spominjam z mojega potovanja. Ko se pelješ iz Canon Cityja gor do Salide, kjer je železniško križišče, zavije od tam ozkotirna železnica proti Leadvillu in Crested Buttu čez grozne strmine in visoke gore, ki se skoraj dotikajo neba. In tam v Crested Buttu je tudi naš sicer bolj redki dopisnik in stara korenina Paul Panian. Podpisani se prav dobro spominja, v kateri hiši stanuje Paul. Ko sem bil tam leta 1920, je bilo dosti snega, tako da se je naš vlak ustavil. No, Paul, ali si se kaj postaral? Piši več, pa se boš pomladil.

Zdaj pa se vrnimo iz Crested Butta po tistih strmih gorah nazaj in nazaj v dolino, in to v malo farmersko mestéce Walsenburg, Colo., ki se nahaja tam blizu Ludlowa, kjer počivajo delavski mučeniki, katere so pobili obožoroti na plačni hlapi kapitalizma—Rockefellerja. Tam v Walsenburgu živi še ne stara ko-

počitniška furija. Skoraj po vseh tovarnah so delavci dobili počitnice, bodisi s polno ali polovično plačo. In ti počitnikarji so romali po raznih državah in mestih naše Amerike. Letos pa je v tem oziru vse drugače. Ljudje ne morejo tako pogosto potovati po svoji mili volji, ker pač živimo v vojnem času. Pa tudi počitnice letos povsod ne dobe. Tudi podpisani je zadnje leto imel počitnice, ki pa so bile vse drugačne. Moje počitnice so bile v tem, da sem šel na agitacija za naše napredne publikacije po Illinoisu in Wisconsinu. Torej za naše napredne medicine, kakor pravi Tone Zornik. Končno po zdravsem skupaj.

Anton Jankovich, zastopnik.

Poročila iz Milwaukeeja

Milwaukee.—Ko sem se mudil v West Allisu, me je srečala Alojzija Gričar, že dolgoletna članica SNPJ. Bila je bolna dolgo časa in operirana. Za operacijo ni nič dobila, ker ni navedena v pravilih. Jednoti se lepo zahvaljuje za izplačano bolniško podpovo in jo priporoča vsakemu, ki še ni njen član.

Dne 9. junija je bila seja družva 16 SNPJ. Jaz se udeležim vsake seje, ne vem pa, zakaj so člani tako brezbrizni in malomarni, da se ne udeležijo. Vsaj enkrat na mesec bi prišli skupaj, da bi se vsaj spoznali. Po seji sem srečal člana, o katerem vem, da je imel čas priti na sejo, pa me je vprašal, kaj se je na seji sklenilo. Pri društvu je nas nad 400 članov, na sejo jih pa pride 20-30, in to zmiraj eni in isti. Čudno se mi vidi, zakaj je taka brezbriznost.

Prav tako je pri socialističnem klubu. Namesto da bi se kaj ukrenilo v korist nas vseh, se ne more ničesar storiti, je premajhna udeležba. Ponašamo se, da smo napredni, toda samo plačevanje prispevkov še ne pomeni, da smo res tudi napredni. Več članov več ve in lahko več storí, kar šteje pri vsaki organizaciji. Torej bratje in sodrugi, udeležite se vsaj, kajti to ne bo nikomur v škodo.

Oni dan sem šel na North Side na obisk br. Jovea Androjne, ki mi je tudi plačal Prosveto. Med pogovorom mi pové, da ima sina v službi Strica Sama, ki je že korporal in se mu dobro godi. Oglašil sem se tudi pri Franku Androjnu, ki je tudi poravnal list. On mi pa pové, da ima še tri sinove v armadi, četrti pa čaka vpoklica. Seveda je mama žalostna in se joka, toda kaj se hoče, ker ni druge pomoči. Na novo se je naročil na Prosveto Joseph Rodich.

Dne 14. junija so pa priredili številni prijatelji in sorodniki "surprise party" Franku in Gizeli Medved k njuni 25-letnici skupnega življenja. Navzočih je bilo okrog 500 oseb. Zal, da ni bil tudi njun sin Frank, kajti tudi on je v armadi. Ker sta že več let naročnika Prosvete, tudi jaz želim, da bi bila zdrava in da bi dočkala še zlatega jubileja.

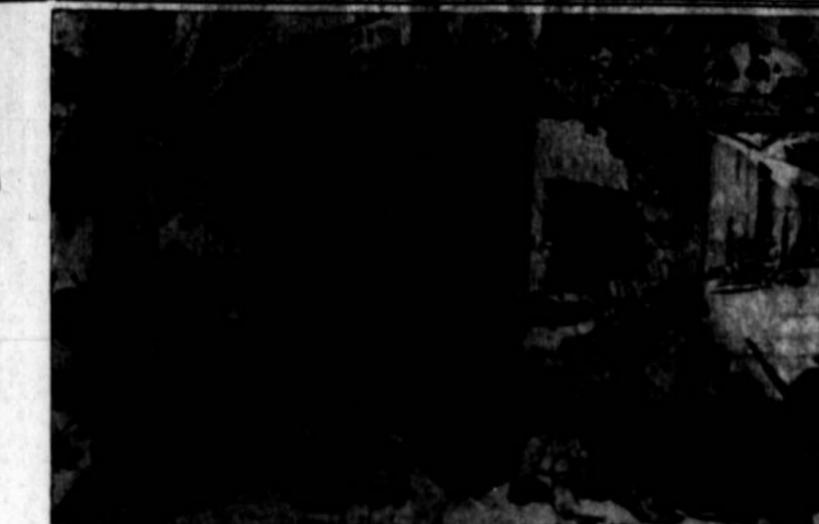
Naj končam to moje poročilo. Želim vsem naročnikom Prosvete te zdravja in sreče, obenem pa apeliram na vse člane SNPJ, da se naroče na dnevnik Prosveta.

Louis Barborich, zastopnik.

S pisa

Sredi meseca junija je v nekaterih krajih Minnesote uničila pridelke občutna slana. V tej lepi letni sezoni se v Minnesoti že tudi oglašajo obiskovalci ali počitnikarji.

Te dni sta na obisku pri mrs. Franceji v Duluthu njeni sestri iz Clevelanda. (Njen mož Joe Francej ima tukaj veliko posestvo na več nadstropij.) To sta mrs. Mary Mahne, članica drušva. (Dlje na 2. strani.)

Ameriški vojaki na manevrih v nekem kraju severne Iraka.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 23. junija 1922)

Domače vesti. V Hagevu. Pa. je umrl Jakob Račko od Celja. V Herrinu.

Delavske vesti. V Herrinu, Ill., je bila krvava bitka med rudarskimi stavkarji in stavkavci; okrog 30 oseb je bilo ubitih in mnogo ranjenih.

Inozemstvo. Na haški konferenci (kolikor je znano) se sput kavajajo glede olja.

Sovjetska Rusija. V Moskvo je prišla vojaška mislija iz Nemčije.

Sedaj je prišla tudi sezona počitnic. Lansko leto je bila cela

HENRIK MANN

SRCE NOVELE

Preložil IVAN ALBREHT

UBOGA TONIETTA (Nadaljevanje.)

"Vi prihajate iz Rima?" je takoj vprašal Matteo namršnen obrvi in je tical roke v žepih, ko je stopil k mizi. Tancredi je odvrnil: "Najpreje se odkrij pred menoj; jaz sem plemič."

Odprl je eno svojih dveh, od lic stianjenih oči, in si je nastavl monokelj. Matteo je vzel klobuk z glave in ga je zagnal po tleh. Naklonil se je, — toda obrvi so grozile, ko je rekel: "Ekselencija, tega drugič ne pozabim več."

"Tem boljše zate. Potemtakem hočem biti tako priazen, da ti sporočim pozdrave, ki mi jih je naročila tvoja žena."

"Ste jo videli?" "Videl!" — je premeril Tancredi vse za potvrstjo z očmi, usta široko odprta za smeh, a se vendar ni smejal. Nato je malo napustil pas pod trebuhom in je menil malomarno: "Spal sem ž njo!"

Vse je molčalo, samo nekšno škripanje je bilo slišati. Matteo se je naklonil vnovič, rekoč: "Ekselencija, ravnali ste po moji želji. Ko sem namreč spodil Tonietto, sem jo šal mislil poslati k vam."

"Dober si. Toda ona je le že preveč po ceni za plemiče. Zahtevala je deset paolov, dal pa sem ji štiri."

"Pa vi, ki ste je poznali že prej: kaj ni res, da ste jo poznali že pred menoj?" ...

"Kdo ve?" Tancredi se je nagnil vznok in je v dušku zvrnil čačo. Matteo je iztegnil vrat in njegove oči so greble izpod globoke gube po razlezlem obrazu contejevem, medtem ko so mu zlezle ustnice narazen kakor od kopnenja.

Tancredi je mlaskal z jezikom. "Prstavi si stol in pomeniva se kaj o tvoji ženi. Meni je bolj všeč kot tebi, in kadar se zopet pripeljem v stolno mesto, ji nameravam ostati zvest."

Matteo je sedel, segel po kozarcu, ki ga je postavil krmnar predenj, in ga je v času, ko je oni govoril, izpraznil dvakrat zapovrstjo.

"In iz tega lahko razvidiš," je pravil Tancredi — "kako mi ugaja; kajti jaz imam doma dekel dovolj in mi ni treba žensk iz prestolice." Matteo je nehaj piti.

"Vzemite Tonietto za dekle, ekselencija." "Čemu, ko me pa stane v prestolici manj?!" Matteo ni niti trenil.

"Vzemite Tonietto za dekle, ekselencija." "Najva tvojo ženo v njenem vselem življenju. Čeprav si samo kmet, ti hočem vendar kaj povedati o ostalih ženskah, ki sem jih poznal ..."

Matteo ga je gnal, da je pravil, in je pil. Nankrat je začel, kako se smeje še on sam in klati zgodbe. Praviil je o lastnih in si je privajal še doživljaje svojih tovarišev pri vojakih, je olepšaval in si izmišljeval. Opazil je, da so izgiznilo obrabi v megli, in da mu sedi naproti samo še Tancredi, ki mu sega v roko in ga nazivlje svojega pretjubega prijatelja. Hvalil je Tancrediju Toniettino lepo in pravil, da je vendar še više cenil svojo čast. Potlej je hotel izvedeti, kako izgleda zdaj ona v stolnem mestu, — in če še nosi svojo rumeno ruto. Slednja je njegovo darilo. Kje stanejo zdaj?

"Via de' Merli," je rekel Tancredi in je natančno opisal pot tjakaj. Hvalil je njeno fino vedenje, njeno sobo in makarone, ki mu jih je dala pokusiti.

"Via de' Merli," je Matteo venomer ponavljal vmes ... "Preje je bila na Colbassu — eno samo noč. Nočete pogledati hiše?"

Ker je Tancredi pil dalje: "Pojdite vendar, ekselencija."

Slednjič mu je padlo v glavo, da je začel govoriti o sodčku starega vina, ki ga je hranil še izza dni svoje poroke. S tem je spravil plemiča na noge. Zamotovala sta iz sobe. Tancredi se je razkoračil, da se mu je tresel trebuh, in si je popravil hlače. Ko je lezel na voz, ga je moral Matteo potiskati — in za to uslugo je potlej on potegnil Matteja k sebi. Vozila sta kakor sta vedela in znala in sta se smejala, kadar sta obvisela nad jarkom.

Doma je hotel Matteo takoj spet začet i Tonietti, Tancredi pa je suval stole v zid in je kričal, da noče slišati ničesar, dokler ni vina. Matteo ga je prinesel, se je uprl z obema rokama ob mizo in je stal tako pred pijočim Tancredijem. Motril ga je spet zamišljeno in s koprnjenjem.

"Ali vas je ljubila?" je vprašal. "Kdo? Tvoja žena? Zakaj ne, ko sem vendar mož in sem ji dal štiri paole!"

"In prej? Pred menoj?" "Je nisem nikdar videl," je odvrnil Tancredi. "Kako? Nikdar videli?"

"Ali res se misliš na take jadne malenkosti? Ker mi prija tvoje vino, ti pojasnim, da nisem tvoje žene nikdar poznal na drug način nego slehrno dekle na vasi ... Kaj buljš vame? Nalagali so te, — ali je to kaj tako redkega?"

Matteo je šepetal; kajti glas mu je bil pošel: "Zakaj mi niste vi povedali ničesar?"

"Pozabil si, da govoriš s plemičem. Kaj briga mene ljubavne zgodbe kmetičke!" "Vse je bilo torej brez potrebe," je hotel reči Matteo. Mesto pa, da bi govoril, je tako strašno zakrjupal z zobmi, da je Tancredi napol vstal. Omahnil je takoj nazaj in Matteo je potegnil roko iz hlačenega žepa.

"Le najte," je dejal. "Kaj bi bilo pomagalo, če bi bili govorili, ko pa je bila ona vendar že tam doli na — via de' Merli."

"O, ti uboga Tonietta! Da bi bila mrtva! Da se tudi jaz ne bi bil nikdar rodil!"

Zunaj — pri plotu, se je zopet zavedel. Njemu nasproti je klečala ona pred Marijo — in hipoma je mesto žgolega solncea zasijala mesečina. Izmed oljkovega lista je šinil žarek in se je razpršil po njej. Okrenila se je — in zdajci sta šla drug drugemu nasproti. Matteo je razprostril roke: tu se je opotekel in je padel na obraz v travo.

Ko je vstal, se je že mračilo. Glava njegova je bila težka, vse telo polno bojazni, — in venomer je premišljal: "Kaj se je zgodilo. Usmiljenje, — kaj se je zgodilo."

Zanesel je konjem mrve in je govoril: "Ti gotovo ne bi bil dovolil, gospod bog, da bi se bil v najini poročni noči motil v njej; ne bi bil dopustil, če bi bila nedolžna. Tancredi je gotovo lagal iz strahopetnosti."

Hipoma je spustil vso na tla. "Hotel si tako! Nedožna je bila — in tisto noč bi bila morala umreti oba, ker je bila prevelika najina sreča. Zato je bila najina postelj postлана s cvetkami."

Šel je v sobo, kot da bi moralo še biti cvetje v njej. Mesto rož le žal na postelji Tancredi in je smrčal. Matteo je planil nadenj in ga je stresel.

"Vstanite! Konj vam je oddirjal." "Naj dirja," se je nakremžil Tancredi in se je zavall na drugo stran. Matteo je hropel in si je tical ušesa, ker je začel divje glasove. Vsa kri mu je pritislila v oči — in videl je Tonietto v Tancredijevem objemu. Tancredi se je zavall nanjo. Matteo ni mogel dovolj naglo seči v hlačni žep, — in slednjič je sunil — kakšno olajšanje! — je sunil, sunil ...

(Dalje prihodnjič.)

v Vrečce. Tu nas ustavijo Nedečeve oblasti. Vai moramo izstopiti. Zvemo, da avtobus ne bo peljal dalje, ker radi razdrtili cest to sploh ni mogoče. Kaj bova sedaj naredila? Nekateri se vračajo nazaj v Lazarovec, midva se pa pridruživa gospodu in gospej, ki hočeta peš v Belgrad. Hodimo, hodimo, spotoma pa povsod sprašujemo, če bi se ne našel kdo, ki bi nas peljal do našega cilja. Po dolgem brezuspešnem povpraševanju našetimo na cigana, ki nam ponudi svoj ciganski voz in samaga sebe za 300 Din.

Slabo se bomo vozili v tej ciganski kočiji in po tej slabi cesti, toda bolje ko nič. Poleg tega bo pa tako še najbolj varno. Vozili se bomo skozi obširne gozdove in tam gospodarijo četniki. Na cigansko kočijo se pač ne bodo dosti ozirali, dočim ustaviijo in preiščejo vsak večji transport. Zlasti ne smejo nikaka živila po tej poti v Belgrad. Četniki ga skušajo izstradati ...

Sopotnik, trgovec, nam je pravil, da je bil na potovanju po trgovskih poilih. Hotel je na kmetih nakupiti sliv in pekmeza. Četniki so mu vsako nakupovanje prepovedali. Izgovarjal se je, da bi prodajal nakupljeno blago samo domačinom, Nemcem pa pod nobenim pogojem. Nič ni pomagalo. Četniki so mislili, da vsako blago, ki je enkrat v Belgradu, na ta ali oni način lahko pride Nemcem v roke ... Tako je moral trgovec opustiti vse svoje načrte in se na ciganskem vozu vrnati v Belgrad.

Potovanje je pa klijub ciganski vpregi kar zanimivo. Vse povsod opazujemo uničene telefonske napeljave in raztrgano cesto, ki bi je res noben avtobus ne zmagal.

Da nam čas še hitreje poteka, nam naš cigan pripoveduje celo vrsto dogodbo iz bojev med četniki in Nemci. Ko smo prišli do kakega novega kraja, nam kar z roko pokaže, češ: tamle se je dogodilo to in to. Ko je ena zgodba končana, smo že kje drugje in prične se nova. Sprevidel sem,

da je ravnanje četnikov in upornikov povsod enako. Nikomur se jih ni treba bati, če nima na vesti kakega zločina. Bodi Srb ali Slovenec ali karkoli, samo da si pošten in da nisi — Nemec! Zveze z Belgradom uničujejo samo zato, da bi Nemcem zagrenili življenje tam in drugod v tej okolici.

Končno vendar srečno dospava do cilja. Odpočijeva se nekaj dni. Med tem pa iščeva prilike za novo stanovanje. Saj bi hotela obiskati še več Slovencev in radovedna sva, če se bodo odvezta kolesa res dobila nazaj.

Še preden poteče mesec september (1941), se odpravita na novo pot. Kar ne da nama miru. Saj se ne spleča čakati na to, da bi morda pozneje mogla potovati z vlakom. Vse kaže, da še dolgo ne bo nič s potovanjem po železnici.

Pa ne mislite, da v teh krajih sploh železnici ni. Kako bi jih ne bilo! Poslušajte! Od Belgrada do Mladenca teče mednarodna železnica Belgrad-Sofija. Druga je ozkotirna železnica, ki veže kraje Mladevovac, Arendjevac, Lazarovac in Rajkovac. In potem je še železnica Belgrad-Obrenovac-Lajkovac. Vidite!

Toda vse te železnice so danes samo na papirju. Že več mesecev je pretekel, odkar je peljal zadnji vlak po dveh prej omenjenih progah. Iz Belgrada v Mladenovac pelje zelo redko in brez pravih napovedi. In še na tej vožnji se vselej kaj neugodnega pripeti, če tudi znajo Nemci porušene mostove ter izruvane tračnice čudovito hitro popraviti.

Ne kaže nama torej drugega ko najeti si kolesa in odražjati. Najprej jo mahneva spet v Mladenovac. Sobota je, 20. septembra. Okoli devete ure se že ustavi v vasi Rajkovac, 10 minut od Mladenovca. Obiščeva družino Čebokli, ki se ji godi za silo, kakor pač gre v teh razmerah.

Malo delj se pomudiva v vasi Američ pri družini Meško. To se pravi, pri tem ali onem članu te družine, ki je jako nesrečna.

NOTE! Save this copy of PROSVETA. It is needed for VICTORY! SAVE: All Wastepaper, Old Rags, Old Rubber, Scrap Metal. Turn it over to some local salvage agency.

MAJSKI GLAS IMA PESTRO VSEBINO. Letošnji Majski Glas je posvečen našemu delovnemu narodu, ki je v starem kraju doživel najhujšo tragedijo, kar jih je še padlo nanj v njegovi dolgi zgodovini. Dalje je ta Majski Glas posvečen prazniku mednarodne solidarnosti in sodelovanja, ki je v sedanjem ogromnem pokolju enako pogažen, a vstane znova, kakor bo vstal naš narod. Majski Glas se naroča pri PROLETARCU, 2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL. Posamezen izvod stane 25c. Vsoto lahko pošljete v znakah.

TISKARNA S.N.P.J. v tiskarsko obrt spadajoča dela. Vodstvo tiskarne apelirna na članstvo S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI. SNPJ PRINTERY, 2857-59 E. LAWDALE AVENUE CHICAGO, ILLINOIS. TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO. Po sklopu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in pristoje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročniku. List Prosveta stane za vse članke, za člano ali sočlano \$2.00 na eno leto naročnino. Ker pa člani še plačuje pri vpisu \$1.50 za tednik, se jim to pristoje k naročnini. Torej sedaj ni vroka ročič. Da je list pridirog na člane SNPJ. List Prosveta je vsa letnina in gotovo je v vsaki družini možno, ki bi sedaj čital list vsak dan.

O slovenskih izgnancih v Srbiji (Poročilo, pisano v Belgradu meseca septembra 1941). (Nadaljevanje.) V Lazarovec dospava že ponoi in je treba iti spat. Drugo jutro se že od šestih odpeljeva s kolesom proti Valjevu. Se nekam dobro gre voznja, toda v bližini Lajkovca postaneva pozornna na vedno večje števrilo četnikov, ki stražijo cesto. Spet in spet morava s koles in se legitimitirati. Ko dospava v sam Lajkovec, je pa četnikov vse živo. Toda gledj, v mestu naju ne ustavlja. Šele ko hočeva mimo zadnje straže še izven Lajkovca, naju primejo četniki. Najprej nama odvzamejo kolo. Potem preiščejo nahrbtnike. Potem se začne spraševanje. Na vsa vprašanja gladko odgovarjava, vendar se zdi, da nič ne pomaga. Napovejo nama ponovno preiskovanje pred višjo inštanca. Počakava in višja inštanca pride. Bil je srbski pop, po četniško obleden, oborožen. Le popovska brada in duhovniški znak okoli vratu sta ga izdajala. Spraševanje se začne.

Da sva Slovenca, izgnanca iz domovine, da imava vse papirje v najlepšem radu ... Vse zastoj. Pop je silno previden in nama ne zaupa. Treba bo počakati samega vojvode, ki bo odločil, če bova izpuščena ali ne. Pride vojvoda. Odvedejo nas na postajo železnice. Tam imajo četniki svojo uradno pisarno, tam je tudi sodišče. Kmalu opaziva, da četniki osumljenca popolnoma pravilno zadržujejo in sodijo. Nikdo ni ustreljen, dokler ni dokazana njegova krivda. Zaslišavanje traja dolgo. No, midva se nisva imela česa bati, toda trije od ostalih zapornikov se nikakor ne morejo izreševati. Bili so obsojeni na smrt in takoj ustreljeni. Eden je zagrešil to, da je poneveril četniški pečat in na ta način izsiljeval denar od kmetov. Ostala dva sta imela na vesti podobne ali še hujše zločine. Tako je četniška pravica. Z nama četniki niso surovi, dasiravno zelo natančni. Toda preden naju pustijo na svobodo, nama svetujejo, naj se čimprej pobereva iz teh nevarnih krajev in jo mahneva nazaj v Belgrad. Vojvodi potoživa, da so nama četniki odvzeli kolesa. Obžaluje to nerodnost in obljubi, da jih svojevčasno dobiva nazaj. Malo se

začudiva, kako da ne takoj, vendar je boljša obljuba ko nič. Toda kako naj od tu potujeva v Belgrad? Koles nimava več, avtobus ne vozi, vlak tudi ne ... Do Belgrada imava pa 70 kilometrov. Nekdo naju potoživa z novico, da drugo jutro odpelje avtobus proti Belgradu iz Lazarovca. Torej hajdi v Lazarovec, da si zagotoviva prostor na avtobusu. Srečno prideva v Lazarovec, tam nama pa povedo, da avtobus sploh ni prišel iz Belgrada, ker so mu med potjo četniki prestrelili gume (tajerje). Spet sva v zadregi. Tu nama pove nekdo, da se lahko naslednje jutro ob desetih odpeljeva v Belgrad z uradnim avtobusom. Počakati morava. Drugi dan že sediva v avtobusu in težko čakava napovedane ure za odhod. Zunaj dežuje kot za stavo. Sofer je bil jako zaskrbljen in sploh so pripovedovali, da bo voznja nevarna. Ceste pokvarjene, mostovi razrušeni, avtobuse in sploh vsako vozilo ustavljajo četniki in uporniki. Kljub temu avtobus točno odpelje, nam je pa menda vsem precej tesno pri srču. Vozimo kakih 6 kilometrov in dospemo

English Boy Escapes from Nazis. For six hours, on a dark mid-winter night, little Anthony Haden Guest and his mother Elizabeth crawled on their hands and knees across the border into unoccupied France. Their mission was successful, so Anthony now holds the distinction of being the youngest Englishman to escape from the Nazis. Mrs. Haden Guest and her heroic baby son, pictured in London, show how they gained their freedom. (Central Press)